

[A-8] Seat No: _____

No. of printed pages: 3

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T. Y. B. A. (External) Examination
Tuesday, 1st May, 2018
10.00 am - 1.00 pm
GJ-309 - (Ansin) અપહિત લેખન-પરિશીલન

કુલ ગુણ : ૧૦૦

નોંધ: જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

પ્ર.૧ નીચે આપેલી પંક્તિનો અર્થવિસ્તાર કરો: (કોઈ બે) (૨૦)

- (૧) જગની સૌ કડીઓમાં સ્નેહની સૌથી વડી.
- (૨) સૌંદર્ય શોભે શીલથી ને ચૌવન શોભે સંચમથી.
- (૩) છે ગરીબોના કુબામાં તેલ ટીપું ચ દોહાલું;
ને શ્રીમંતોની કબર પર ઘીના દીવા થાય છે.
- (૪) ખુદનો ભરોસો જેને હોય નહીં રે, તેનો ખુદનો ભરોસો નકામ.

પ્ર.૨ નીચેનામાંથી કોઈ એક કાવ્યનું રસદર્શન કરાવો. (૨૦)

- (૧) ખોબો ભરીને અમે એટલું હસ્યા,
કે ફૂવો ભરીને અમે રોઈ પડ્યાં.

ખટમીઠાં સપનાંઓ ભૂરાં ભૂરાં
કુંવારાં સોળ વરસ તૂરાં તૂરાં
અમે ધુમ્મસના દરિયામાં એવા ફૂબ્યાં
કે હોડી ખડક થઈ અમને નડ્યાં.

ક્યાં છે વીંટી ને ક્યાં છે રૂમાલ ?

ઝૂરવા કે જીવવાનો ક્યાં છે સવાલ ?

ફૂવો ભરીને અમે એટલું રડ્યાં

કે ખોબો ભરીને અમે મોહી પડ્યાં

- કવિ જગદીશ જોશી

અથવા

- (૧) થોડો વગડાનો શ્વાસ મારા શ્વાસમાં
પહાડોના હાડ મારા પિંડમાં ને
નાડીમાં નાનેરી નદીઓના નીર
છાતીમાં બુલબુલનો માળો ને
આંગળીમાં આદિવાસીનં તીણું તીર
રોમ રોમ ફરકે છે ઘાસમાં
થોડો વગડાનો શ્વાસ મારા શ્વાસમાં

સૂરજનો રંગ મારા પાંદડા પિયે ને
પિયે માટીની ગંધ મારાં મૂળ
અર્ધું તે અંગ મારું પીળા પતંગિયા ને
અર્ધું તે તમરાનું ફૂળ,

થોડો અંધારે, થોડો ઉજાસમાં
 થોડો ઘરતીમાં, થોડો આકાશમાં
 થોડો વગડાનો શ્વાસ મારા શ્વાસમાં
 - કવિ જયંત પાઠક

પ્ર.૩ નીચેનામાંથી કોઈ એક ગદ્યખંડનું વિવરણ કરો.

(૨૦)

(૧) અત્યારે યુવાવસ્થા સ્પૃહણીય ગણાય છે. મોટી ઉંમરે પણ યુવાવસ્થા હોવી એ ધન્ય છે, ત્યારે હું પૂછી શકું કે યુવાન કોને જાણવો ? જન્મ પામ્યાને થોડાં વરસો થયા હોય એટલા ઉપરથી જ યુવાન ગણી શકાય ? નહિ જ. જો નાની ઉંમર છતાં માણસ બુદ્ધાની માફક ભવિષ્યની ચિંતા કરતો ફરે, લાભાલાભનો હિસાબ કરવા બેસે, ભય અને ગણતરીબાજીથી ઉભરાતા જીવનના ઉદ્ધાસને દબાવી દે તો તે યુવાન શેનો ? પોતાની વૃત્તિઓને સ્વાર્થની મર્યાદામાં સંકડાવે અને તેને સ્વતંત્ર ન કરવા દે તો તે યુવાન શેનો ? આ કસોટીએ ભેગા મળેલામાંથી કેટલાંને આપણે યુવાન ગણીશું ? અનેક વિદ્યાર્થીઓને, હું ખાસ તમને ઉદ્દેશીને બોલું છું કે પોતાની શક્તિને અનુકૂળ નહીં પણ પરીક્ષાના પરિણામને અનુકૂળ વિષય કે ભવિષ્યમાં સારી નોકરી મળે એને માટે અમુક વિષય નક્કી કરતા નથી જોયાં ? આવી ચિંતા, નિર્વાહની ફિક્કર વૃદ્ધને હોય પણ યુવાનને ન શોભે.

- લેખક: રામનારાયણ પાઠક

અથવા

(૨) આખરે દરેક પ્રજાની ભાષા તે પ્રજાના પુરુષાર્થમાંથી ઘડાઈ હોય છે. મનુષ્યના ચિત્તમાં ઊઠતા ભાવો જે સાહિત્યિક ભાષાનું જન્મસ્થાન છે, તે કાં તો તૃમ ભાવોનું પુનઃ નિર્માણ હોય છે, કાં તો અતૃમ ભાવોનું કલ્પનાથી સર્જાયેલું ચિત્રણ હોય છે. પ્રજાનો પુરુષાર્થ જેટલો પ્રબળ, ઉચ્ચ આશયવાળો અને વ્યાપક તેટલી તે પ્રજાની ભાષા વધુ સમૃદ્ધ અને સ્ફોટક ગુણોવાળી બનવાની.

- લેખક : મનુભાઈ પંચોળી 'દર્શક'

પ્ર.૪ નીચેનામાંથી કોઈ એક ગદ્યખંડનો સાર-સંક્ષેપ લખી, ચોગ્ય શીર્ષક આપો.

(૨૦)

(૧) મનુષ્યમાત્રની પ્રવૃત્તિનું પ્રેરકબળ આનંદ છે. આપણે ખાવું-પીવું, પહેરવું-ઓઢવું, હસવું-રમવું, ગાવું-નાચવું જે કોઈ પ્રવૃત્તિ કરતા હોઈએ તે આનંદને ખાતર જ કરીએ છીએ. અથવા આનંદ મળતો હોય ત્યાં સુધી જ આપણે એ પ્રવૃત્તિઓ રાજી-ખુશીથી કરતાં રહીએ છીએ. આનંદ મળતો અટકે એટલે એ પ્રવૃત્તિમાંથી આપણો રસ ઊડી જાય છે. તેમ છતાં બધાં આનંદ એક સરખા હોતા જ નથી. સારું ખાવા-પીવાથી કે સારું પહેરવા-ઓઢવાથી પણ આપણને આનંદ થતો હોય છે. એમ સારું કાવ્ય વાંચવાથી કે સારું ચિત્ર જોવાથી પણ આનંદ થાય છે. પણ આ બંને આનંદો એક સરખા છે તેમ કહી શકાય નહિ. એટલે કે કલાકૃતિનો રસાસ્વાદ લીધા પછી અસંતોષ રહેતો નથી. સારી કલાકૃતિનો આસ્વાદ લીધા પછી, "વાહ બહુ મઝા પડી" એવો ભાવ આપણા હૃદયને થાય છે. તો મન જાણે છલોછલ ભરાઈ જાય છે. તેથી કાવ્ય કે કલા દ્વારા મળતો આનંદ ઊંચામાં ઊંચો, સાચામાં સાચો અને શુદ્ધમાં શુદ્ધ પ્રકારનો હોય છે.

- લેખક: મનસુખલાલ ઝવેરી

અથવા

(ર) માનવ એક સામાજિક પ્રાણી છે. એ નાતે સાહિત્યકાર સમાજ સાથે પ્રત્યક્ષ યા પરોક્ષ રીતે સંકળાયેલો હોય છે. પોતાના સામાજિક પરિવેશમાં ઉછરતા સર્જકની ચેતના પર અસંપ્રજ્ઞાતપણે ઈષ્ટ-અનિષ્ટ પ્રસંગોના સારા-નરસા સંસ્કારો ઝીલાતા જાય છે. સમાજ તરફથી મળેલું આ સંસ્કારબીજ સર્જનમાં એક યા બીજા સ્વરૂપે પ્રગટતું રહે છે. ત્યારે સાહિત્યમાં સમાજનું પ્રતિબિંબ તરીકે આવે છે. આમ સાહિત્ય અને સમાજ અવિનાભાવિ સંબંધ ધરાવે છે.

સમાજ જ્યારે સંઘર્ષ કે પરિવર્તનમાંથી પસાર થતો હોય ત્યારે સાહિત્યમાં એની પ્રતિક્રિયાઓને વધુ વાચા મળે છે. ગાંધી વિચારના પ્રભાવે આઝાદી પૂર્વે સર્જાયેલા સાહિત્યને આપણે ગાંધીયુગના સર્જન તરીકે ઓળખીએ છીએ. સાહિત્ય આવા યુગબળ ઝીલતું હોવાથી ક્યારેક સમાજ સર્જકો પાસેથી વધુ અપેક્ષાઓ રાખે છે.

- લેખક: વિશ્વનાથ ભટ્ટ

પ્ર.પ

- (અ) કોઈ ચાર સંજ્ઞાનો પરિચય આપો. (૦૪)
ચતિ, ચરણ, લઘુ-ગુરુ, ગણ, માત્રામેળ, સંધિ, અક્ષરમેળ
- (બ) કોઈ બે છંદનું બંધારણ દ્રષ્ટાંત આપી સમજાવો. (૦૮)
ચોપઈ, હરિગીત, વસંતતિલકા, પૃથ્વી, શાલિની, ઝૂલણા
- (ક) કોઈ બે અલંકાર ઉદાહરણ સાથે સમજાવો. (૦૮)
ઉત્પ્રેક્ષા, વ્યાજસ્તુતિ, ઉપમા, વર્ણાનુપ્રાસ, વ્યતિરેક

